

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ίωσηφ Δούρη (μετά προσωπογραφίας), ὑπὸ Γεωργίου Σατηριάδου.

Τὸ Ὀκταήμερον, ὑπὸ Γρ. Ξ.

Οἱ πέντε ἀδελφές τῆς Γιόρκης, διήγημα Κ. Ντίκενς, μετὰφρ. Ξενητεμένου.

Ὁ Γέννηρ, ποίημα ὑπὸ Στεφάνου Μαρτζώκη.

Ἀστρονομικά: Ὁ Σείριος, ὑπὸ Κ. Ξ. Παπανητοπούλου.

Ἐκ τῶν τοῦ Χάινε, ποιήματα ὑπὸ Ἀγγέλου Σ.

Μουσικὴ ἐπιθεώρησις (Συναυλία: Φιλαρμονικῆς, δεσπ. Βαλλεριάνη, Ὁδείου), ὑπὸ Α. Ν. Πετσάλη.

Χρονικά. — Ἡ Ἀλληλογραφία μας.

Ἀντιδαρβινισμός, ρύμωριστικὴ εἰκὼν ὑπὸ Στ. Ξενοπούλου.

Εἰς τὸ προδεχές: Ἡ Ὑπέροια ἐν Φεραῖς, ὑπὸ Σπυρ. Π. Λάμπρου. — Ἐκ τῆς μεταφράσεως τῆς Ἰλιάδος, ὑπὸ Ἰακώβου Πολυλά, ἀνεκδότου ἀπόσπασμα. — Πεζὰ ποιήματα: Δυὸ εἰκόνες, ὑπὸ Ἀργύρη Βεταλιώτη κ. τ. λ.

Αἱ ἐπιστολαὶ καὶ ἐν γένει πᾶν τὸ ἀφορῶν τὴν «Εἰκονογραφημένην Ἑστίαν»: Πρὸς τὸν κύριον ΓΡ. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΝ, διευθυντὴν τῆς «Εἰκονογραφημένης Ἑστίας» Ἀθήνας.

ΑΣΤΡΟΝΟΜΙΚΑ

Ο ΣΕΙΡΙΟΣ

Υπάρχουσι πολλοί, οἵτινες παρατηροῦντες τοὺς ἐν τῷ οὐρανῷ ἐσπαρμένους ἀστέρας, νομίζουσι ὅτι ἐτέθησαν ἐκεῖ ὑπὸ τοῦ δημιουργοῦ ἄνευ τάξεως καὶ σκοποῦ, ἀπλῶς πρὸς τέρψιν τῶν ὀφθαλμῶν των· νομίζουσι ὅτι τὸ θεῖον ἔργον περιωρίσθη μόνον εἰς τὴν Γῆν, ἣν κατοικοῦμεν, καὶ ὅτι μόνον ἐν τῇ Γῇ ὑπάρχει ζωὴ καὶ κίνησις, οἱ ἄπειροι δ' ἐκεῖνοι λαμπροὶ ἀστέρες ἐγκατελείφθησαν ὑπὸ τοῦ δημιουργοῦ νεκροὶ καὶ ἔρημοι. «Ἄτοπον ἐν μεγάλῳ πεδίῳ ἕνα στάχυν γεννηθῆναι καὶ ἕνα κόσμον ἐν τῷ ἀπείρῳ» λέγει ὁ καθηγητὴς τοῦ Ἐπικούρου Μητρόδωρος. Λησμονοῦσι ὅτι ὁ ὄγκος τοῦ ἡμετέρου πλανήτου εἶνε 1,300,000 περίπου φορές μικρότερος τοῦ Ἥλιου μας, καὶ ὅτι ὁ ὀγκώδης οὗτος Ἥλιος, ἐν συγκρίσει πρὸς ἄλλους ἀπλανεῖς ἀστέρας, εἶνε ἐλάχιστος· ἀγνοοῦσι δὲ πάλιν, ὅτι ἕκαστος τῶν ἀπλανῶν τούτων ἀστέρων εἶνε ἥλιος καὶ πολλάκις ἀσυγκρίτως μεγαλειότερος τοῦ ἡμετέρου, ὅτι εἶνε κέντρον πλανητικοῦ συστήματος περὶ τὸν ὅποιον στρέφονται οἱ πλανῆται του, ὅπως λάβωσι παρ' αὐτοῦ φῶς καὶ θερμότητα, ὅτι οἱ πλανῆται οὗτοι κατοικοῦνται ὑπὸ ἐμφύγων πλασμάτων ἴσως τελειοτέρων καὶ εὐγενεστέρων ἡμῶν, καὶ ὅτι ἕκαστος πάλιν τῶν πλανητῶν τούτων ἔχει ἕνα ἢ περισσοτέρους δορυφόρους διὰ τῶν ὁποίων φωτίζονται τὴν νύκτα, ὡς ὁ ἡμέτερος πλανήτης ὑπὸ τῆς Σελήνης. Υπάρχουσι τῷ ὄντι εἰς τὸ ἄπειρον διά-

στημα, τὸ ἀναρχον καὶ ἀτελευτήτον, πανταχοῦ πηγαί φωτός, πηγαί θερμότητος καὶ ζωῆς, καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν οὐρανίων τούτων σωμάτων εἶνε τοσοῦτος, ὥστε εἶνε ἀκατάληπτος εἰς τοὺς ἀνθρωπίνους λογισμούς. Τὰ δὲ οὐράνια σώματα τὰ ὅποια βλέπομεν εἶνε τὸ ἐλάχιστον μέρος τῆς δημιουργίας, καὶ πάντα ταῦτα μᾶς ἀναγγέλλουσι τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ. «Οἱ οὐρανοὶ διηγοῦνται δόξαν Θεοῦ· ποίησιν δὲ χερσῶν αὐτοῦ ἀναγγέλλει τὸ στερέωμα».

Ἀναλογιζόμενοι λοιπόν, ὅτι εἴμεθα ἀδιόρατοι μύρμηκες ἐν τῇ Γῇ, καὶ ὅτι ἡ Γῆ αὕτη εἶνε κόκκος ἄμμου ἐν τῷ ὠκεανῷ, ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ πᾶν, οὐδέποτε πρέπει νὰ ὑψωνομεν τὰ βλέμματα ἡμῶν πρὸς τὴν ἡρεμον μεγαλοπρέπειαν τῶν ἀπείρων ἐκείνων κόσμων, χωρὶς νὰ διανοώμεθα τὸ μεγαλεῖον τοῦ πανόφρου καὶ παντοδυνάμου δημιουργοῦ αὐτῶν. «Ὁ ταῦτα μὴ ἀγνοήσας ἀκριβῶς δύναται νοῆσαι τὸν Θεόν, εἰ δὲ καὶ τοιμήσατα δεῖ εἰπεῖν, καὶ αὐτόπτην γενόμενον θεάσασθαι καὶ θεασάμενον μακρότερον γενέσθαι» (Στοβαῖος).

*

Εἰς τῶν ἀπείρων ἡλίων τοῦ οὐρανοῦ εἶνε καὶ ὁ ἀστὴρ Σείριος, περὶ οὗ θὰ πραγματευθῶμεν συντόμως.

Ὁ Σείριος λάμπει ἤδη τὴν ἐσπέραν εἰς τὸ νότιον¹ μέρος τοῦ οὐρανοῦ παρὰ τὸ χεῖλος τοῦ Γαλαξίου καὶ ἀνήκει εἰς τὸν ἀστερισμὸν τοῦ Μεγάλου Κυνός. Εἶνε δὲ λαμπρότερος ἀστὴρ οὐ μόνον τῶν ἐν τῷ ἀστερισμῷ τούτῳ περιλαμβανομένων, ἀλλὰ καὶ ὅλων τῶν ἐν οὐρανῷ ὀριζόμενων ἀπλανῶν ἀστέρων. Εὐκόλως λοιπὸν δύναται τις νὰ ἀνεύρη αὐτόν, παρατηρῶν τὸ νότιον μέρος τοῦ οὐρανοῦ, διότι οὐδεὶς ἄλλος ἀπλανὴς ἀστὴρ λάμπει μετὰ τοσοῦτου σπινθηρίζοντος λευκοῦ φωτός· διὸ καὶ ὁ Πλούταρχος λέγει «καὶ τὸν οὐρανὸν ἄστροις ἐκόσμησεν, ἕνα δὲ μόνον ἀστὴρα προπύτων, οἷον φύλακα καὶ προύτην ἐγκατέστησε, τὸν Σείριον».

Τὸ ὄνομα Σείριος παράγεται ἀπὸ τὸ σειριῶν—λάμπω· φαίνεται δὲ, ὅτι ἡ λέξις αὕτη ἀπεδίδετο ὑπὸ τῶν ἀρχαίων εἰς πάντα στήληθοντα ἀστὴρα «Τοὺς δὲ τοιοῦτους ἀστέρας οἱ ἀστρονόμοι σειρίους καλοῦσι, διὰ τὴν τῆς φλογὸς κίνησιν» (Ἐρατοσθένης).

Οἱ διὰ γυμνοῦ ὀφθαλμοῦ ὀρώμενοι ἀπλανεῖς ἀστέρες τοῦ πρώτου μεγέθους εἶνε 18, ὁ δὲ Σείριος κατέχει μετὰξὺ αὐτῶν τὴν πρώτην τάξιν, διὰ τε τὸν σπινθηρισμὸν καὶ τὴν λευκότητα τοῦ φωτός του. Ἄν καὶ ἐκ τῆς Γῆς ὀράται ὡς ἀπλοῦν φωτεινὸν σημεῖον, ὡς ἐκ τῆς μεγάλης ἀφ' ἡμῶν ἀποστάσεώς του, εἶνε ὅμως πολὺ λαμπρότερος τοῦ ἡμετέρου Ἥλιου καὶ ἀποτελεῖ κέντρον πλανητικοῦ συστήματος.

Τὸ χρῶμα τοῦ Σειρίου εἶνε ἤδη λευκόν, ἐνῷ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ἀναφέρεται ὑπέρυθρον· ὅθεν συμπεραίνομεν, ὅτι τὸ χρῶμα τοῦ φωτός του μετεβλήθη ἀπὸ τῆς ἀρχαιότητος, καὶ τίς οἶδεν ὅποιαν μεταβολὴν θὰ λάβῃ ἐν τῷ μέλλοντι. Υπάρχουσι δὲ καὶ ἄλλοι ἀστέρες, ὧν τὸ φῶς μετεβλήθη· ἄλλων μὲν ἠύξησεν, ἄλλων δὲ ἠλαττώθη, ἄλλων δὲ ἐσβέ-

¹ Σήμερον ὁ Σείριος λάμπει εἰς τὸ νοτιοδυτικὸν μέρος τοῦ οὐρανοῦ· ἀλλὰ τὸ ἄρθρον ἐγράφη πρὸ πολλῶν ἡμερῶν, ὅτε ὁ Σείριος ἔλαμπεν εἰς τὸ νότιον. Σ. τ. Ε.

σθη. Ὁ ἀστὴρ κ, παραδείγματος χάριν, τοῦ ἀστερισμοῦ τῆς Ἀργούς, ὃν παρετήρησεν ὁ Ἐρσχελος κατὰ τὸ ἔτος 1837 ἦτο πρώτου μεγέθους, ἀπὸ δὲ τὸ ἔτος 1856 ἕως 1870 ἠλαττώθη τοσοῦτον, ὥστε κατέστη ἄρατος εἰς γυμνὸν ὀφθαλμόν. Ἄλλος δὲ πάλιν ἀστὴρ τοσοῦτον αἰφνιδίως ἐφάνη ἐν τῷ ἀστερισμῷ τῆς Κασσιόπης τὴν ἐσπέραν τῆς 11 Νοεμβρίου 1572, ὥστε ὁ ἀστρονόμος Τύχων Βράχιος δὲν παρετήρησεν αὐτόν, ἂν καὶ πρὸ ὀλίγου εὐρισκόμενος ἐν τῷ ἀστεροσκοπεῖῳ εἶχεν ἀφήσει ἀπὸ τὰς χεῖράς του τὸ τηλεσκόπιον, ἀλλ' ὑπεδείχθη αὐτῷ ὑπὸ τοῦ λαοῦ. Ὁ ἀστὴρ οὗτος ἐφάνετο διὰ γυμνοῦ ὀφθαλμοῦ ὡς ὁ Σείριος λαμπρός, καὶ ἐξηκολούθησε λαμπρυνόμενος τοσοῦτον, ὥστε ἦτο ὁρατὸς καὶ ἐν πλήρει μεσημβρίᾳ, ἀλλ' ἐν διαστήματι ἐνὸς μηνὸς ἐξησθῆναι τὸ φῶς του, κατὰ δὲ τὸν μῆνα Μάρτιον τοῦ 1574 ἐχάθη ἐξ ὀλοκλήρου. Ἡ τοιαύτη ἴσως μεταβολὴ τοῦ φωτός τῶν ἀστέρων, ἠνάγκασε τὸν ἀστρονόμον Ἰππαρχον ν' ἀνανεώσῃ τὸν κατάλογον τῶν ἀστέρων του· τὸ δὲ φαινόμενον τοῦτο προέρχεται κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἐξ ἐνεργειῶν παραγομένων ἐν αὐτοῖς τοῖς ἀστροῖς.

*

Ὁ ἀστερισμὸς τοῦ Κυνός ἦτο γνωστὸς παρὰ τοῖς ἀρχαίοις, καὶ ἄλλοτε μὲν ἐλέγετο Κύων, ἄλλοτε δὲ Σείριος. Ὁ Ἡσίοδος πολλάκις ἀναφέρει τὸ ὄνομα Σείριος:

«Ἐὺ τ' ἂν δ' ὠρίων καὶ Σείριος ἐς μέσον ἔλθῃ, οὐράνων...» (Ἔργα καὶ Ἡμέραι)

Ὁ δὲ Ἄρατος ἀναφέρει καὶ τὰ δύο ὀνόματα:

«Τοῖς οἱ καὶ φρουροὶ ἀνειρομένη ὑπὸ νύκτωφ φαίνεται ἀμφοτέροισι Κύων ἐπὶ ποσὶ βεθηκῶς, ποικίλος, οὐ μὲν πάντα πεφασμένος· ἀλλὰ κατ' αὐτὴν γαστέρα κυάνεσι περιτέλλεται, ἣ δὲ οἱ ἄκρη ἀστέρι βέβληται δεῖτην γένους, ὅς ῥα μάλιστα ὄξεια σειρίαι· καὶ μιν καλέουσ' ἄνθρωποι Σείριον...»

(Ἀράτου Φαινόμενα στ. 326)

Ἐπειδὴ δὲ ὑπάρχουν δύο ἀστερισμοὶ πληθυσίον ἀλλήλων, φέροντες τὸ αὐτὸ ὄνομα, ἦτοι Μέγας καὶ Μικρὸς Κύων, διὰ τοῦτο ἴσως ὁ Ἄρατος πρὸς ἀντιδιαστολὴν τοῦ Μικροῦ Κυνός λέγει κυνὸς μεγάλοιον.

«Ἡ δὲ κυνὸς μεγάλοιο κατ' οὐρὴν ἔλκεται Ἀργῶ».

Οἱ Αἰγύπτιοι τὸν Σείριον ὠνόμαζον Σώθην «ἣς ἐπιτέλλει τὸ ἄστρον, ὁ Σώθην αὐτοί, κύνα δὲ καὶ σείριον ἡμεῖς καλοῦμεν» (Πλούταρχος).

Ὁ δὲ Ὀμηρὸς ἀγνοῶν φαίνεται τὸ ὄνομα τοῦ Σειρίου δὲν ἀναφέρει τοῦτο, ἐξυμνεῖ μόνον τὴν φωτοδόλον λάμπειν του, ἣν συγκρίνει πρὸς τὴν ἀκτινοβολοῦσαν πανοπλίαν τοῦ Ἀχιλλέως καὶ τοῦ Διομήδους.

ἀστέρ' ὀπωρινῷ ἐναλίγκιον, ὅστε μάλιστα λαμπρὸν παμφαίνῃσι λελουμένους Ὤκεανοῖο (Ἰλ. Ε. 5)

καὶ ἀλλαχοῦ δὲ ἐξυμνεῖ τὸ ὑπέρλαμπρον καὶ θελκτικὸν φῶς τοῦ Σειρίου.

Ὁ Σείριος, ὁ ἀδάμας οὗτος τοῦ οὐρανοῦ θόλου, ἠνάγκασεν ἴσως τὸν Ἀγαμέμνονα διὰ τῆς φωτοδόλου λάμπειν του νὰ σταματήσῃ τὸ βλέμμα του ἐπ' αὐτοῦ καὶ νὰ ἐρωτήσῃ τὸν Πρεσβύτερον, τίς εἶνε ὁ περιοδεύων οὗτος τῶν ἀστέρων.

«Τίς ποτ' ἀρ' ἀστὴρ ὁ δε πορβμεύει Σείριος ἐγγύς τῆς ἑπταπόρου Πλειάδος ἄσσων ἐτι μεσσήρης»

(Εὐριπ. Ἰφιγέν. στ. 6)